

ledirecteur styrede dette. Hertil vil man maaskee sige: Ja, det gif saa heldigt, fordi man havde en Person, der var stiftet til at tage sig af denne Sag og føre den igjennem, og dette er ganske vist rigtigt, men jeg skal dog bemærke, at efterat den er sat igang, og dens Gjenneførelse begyndt, hører der ikke Meget til at fortsætte med at gennemføre den, og et bestemt Beviis herpaa er, at den Mand, som den første Overskole-directeur udnævnte til sin Eftermand, da han selv overtog Cultusministeriet, har forstaaet at udføre den samme Gjerning paa en frugtbringende og værdig Maade. Derksom der skulde kunne indvendes Noget imod ham, er det det, at han har været lidt for geistlig og maaskee derved har hemmet den Reform, som hans Forgænger havde paabegyndt, nemlig at Catecheterne afløses fra deres Virksomhed ved Skolerne og erstattes ved Mænd, der specielt have helliget sig til Skolevæsenet. Denne Indvending med Hensyn til Personen betyder altsaa mindre, efterat vi have seet, hvad der kan gøres, og hvad der er gjort. Man kan imidlertid fremkomme med andre Argumenter, saaledes som, at man ikke vil have noget Statskolevæsen, men et Communeskolevæsen. Og saa dette skulde jeg være villig til at anerkende Rigtigheden af og at gaae ind paa. Jeg anseer det for heldigt at udvikle Forholdene saaledes, at vi bringe Skolevæsenet i nøie og inderlig Forbindelse med Communalvæsenet, men for at dette skal kunne skee med Nytte og Frugt, vil det være nødvendigt at faae en ny Communallov. Jeg seer nemlig ikke i de nuværende Communalbestyrelser en Betyggelse for, at Skolevæsenets Tarv vilde blive varetaget paa en fyldestgjørende Maade, og jeg troer, at man kan see et Beviis herfor i den Tilbøielighed, der viser sig hos Communalbestyrelserne til at foranledige Besættelser af Skolelærerposterne, som ikke altid ere de heldigste, og det forekommer mig derfor, at man ikke videre bør lægge Skolebestyrelsen over i Communerens Hænder. Det er da langt bedre, at den bliver under Ministeriet, under Amtmændene og Biskopperne, thi med Hensyn til dem vil det være langt lettere at forfølge de Spor af Nepotisme, der gjøre sig gjældende, end med Hensyn til Communerne, som

altid paa en eller anden Maade staae i Forbindelse med Pressen eller finde deres Forbærere i Iivet. Det vilde derfor kun være et Tilbagekridt fra den Ordning, der nu er givet Forholdet, naar man vilde overgive den Myndighed i Communerens Hænder, som nu er lagt andetsteds, og jeg siger altsaa, at det ikke forekommer mig, at der har været nogen væsentlig Grund for Ministeriet til at gaae ind paa en saadan Ordning af Forholdet, som her er foreslaaet. Jeg troer endog, at det vil være meget uheldigt, naar man vil tænke sig, at Almueskolevæsenet skal bestyres af et Contoir, hvis Chef er juridisk Embedsmand og kun har Die for den juridiske Side af Sagen, og jeg troer heller ikke, at man behøver at gaae langt for at finde et Beviis derfor, idet det allerfænestes Rescript fra Kirke- og Underviisningsministeriet om Underviisningen i Reisfribning i Almueskolerne bærer Spor af, at det ikke har været gjort til Gjenstand for Undersøgelse af nogen meget Saglyndig. Jeg vil endog sige, at det fra Ministeriets Standpunkt synes langt mere naturligt, om det sagde: Vi behøve ikke en Departementschef for det lærde Skolevæsen og Universitetet; thi der er med Hensyn til disse Instituter en langt mere betryggende Indretning i de Fermer, der bestaae udenfor Ministeriet, end med Hensyn til Almueskolevæsenet. Det er fra Ministeriets Standpunkt langt vigtigere at bevare et gennemgribende og indsigtsfuldt Tilsyn med Almueskolevæsenet end med Hensyn til det lærde Skolevæsen og Universitetet, hvor Forholdene ere langt lettere at gennemskue; thi der er kun faa lærde Skoler og kun eet Universitet, og det er overordentlig let at see, hvorledes Forholdene der stille sig. I det Hele taget troer jeg, at der i mange af disse Forhold burde være mindre Tilbøielighed hos Regjeringen til at regjere. Man regjere virkelig i altsor mange Smaating, og jeg kunde visfelig nævne ikke faa Exempler paa, at Ministeriets Virksomhed griber ind, uden at det er nødvendigt, idet Sagerne kunde betroes Myndigheder udenfor Ministeriet. Særligt skal jeg nævne, at det, naar man har en Underviisningsinspecteur, er langt naturligere at udvide hans Virkefæds og at afskaffe Departementschefens end det Omvendte,